

Отже, філософська та культурна традиція корейського суспільства сформувалася під впливом важливих конфуціанських світоглядних настанов давньої корейської соціальності. А саме, це: узагальнена система поглядів східної людини на світ, на своє місце в ньому, а також на сенс власного життя та діяльності, яка обумовлює певний напрямок та темп соціальних змін. Міф, релігія, філософія створили як загальні, так і відмінні якості у функціонуванні корейського суспільства, підкресливши його унікальність та вишуканість. Маючи свої витоки з давніх часів та долаючи на своєму шляху вплив негативних чинників, світогляд корейців пройшов досить непростий історичний шлях свого формування.

1. Андрущенко В. П. Світоглядні основи ідеології / В. П. Андрущенко // Вища освіта України: Теоретичний та науково-методичний часопис. — 2011. — № 2. — С. 30–36.
2. Батаева И. Корейская семья: Размышления над вопросами воспитания / И. Батаева // Мугунхва. — 2009. — № 8. — С. 24.
3. Ланьков А. М. Хаотические заметки корееведа. Корейская семья и корейская экономика [Електронний ресурс] / А. М. Ланьков. — Режим доступу до ресурсу: http://world.lib.ru/k/kim_o_i/a93.shtml
4. Лачина Е. В. Традиционные ценности в современной Корее [Електронний ресурс] / Е. В. Лачина. — Режим доступу до ресурсу: <https://koryo-saram.ru/traditsionnye-tsennosti-v-sovremennoj-koree/>

Федоркан А. О.

Лицар де Ла Тур Ландрі як історичний персонаж

Область літератури, що колись безроздільно належала філологам, нині активно освоюється істориками. Особливо це стосується творів віддалених епох. Історики використовують літературні твори як історичні джерела, свідоцтва епохи, вираження думок, поглядів, прагнень і сподівань сучасників. У цих двох дисциплін — історії і філології — різні методи та цілі, але вони цілком дружельно уживаються в сфері гуманітарного знання. Більш того, саме синтезована робота представників обох наук може дати найкращий результат у вивченні середньовічних пам'яток.

Добре відомо твір XIV ст. «Книга повчань дочкам лицаря де Ла Тура». Її написав сеньйор з Анжу Жоффруа де Ла Тур Ландрі у

1372 р. До Жоффруа де Ла Тура представники роду залишили про себе не дуже багато відомостей. Судячи зі збережених документів, зрідка вони грали й важливі ролі в історії (наприклад, Етьєн де Ла Тур був сенешалем Анжера), але свою популярність рід придбав, мабуть, саме завдяки Жоффруа. Починаючи з нього, ім'я французького роду де Ла Турів можна зустріти як мінімум в чотирьох літературних творах. Першим з них стала «Книга повчань». Хоча сам автор згадує, що написав перед цим таку ж книгу для синів, про неї не збереглося відомостей, в той час як повчання дочкам чекала цікава доля. Книга являє собою збірник повчально-розважальних історій — від біблійних до автобіографічних. Автор звертається до дочок від першої особи і розповідає чимало сімейних історій — в тексті миготять згадки про родичів: діда, бабусю, батька, сестер, дружин, кузин, синів [2].

Судячи з усього, книга могла читатися в сімейному та дружньому колі, оскільки швидко набула популярності. Найраніший список, який не є автографом, датується 1375 р. До наших днів дійшло близько 20 списків, що є істотною кількістю і може свідчити про популярність твору у XIV–XV ст. За рукописами пішли першодруки та переклади на іноземні мови: англійську, німецьку, голландську. Вже у XIV ст. вона була відома в Іспанії. «Книгу повчань» активно цитували, з неї запозичували розповіді, автори згадували в своїх творах про «лицаря де Ла Тура» і навіть рекомендували книгу до прочитання. Таким чином, з XIV століття в читацькій аудиторії поступово формувався образ «лицаря, що повчає дочок». Ім'я де Ла Тура стало в певному сенсі загальним і використовувалося вже в якості літературного.

Разом з тим, один літературний твір, де ми зустрічаємо «анжуйського лицаря, що повчає дочок», малює нам його дуже суперечливий образ, що також дає підстави запідозрити, що про родину могли ходити якісь неприємні чутки. Йдеться про новелу п'ять зі збірки Бонавантюра Десперье «Нові забави і веселі розмови», написану у 1530-ті рр. Сюжет розповіді вельми фривольний. Якийсь сеньйор з Анжу так вільно виховував трьох своїх дочок, що в якийсь момент йому довелося екстрено шукати їм женихів. Перед першою шлюб-

ною ніччю батько наставляв дочок триматися впевненіше і тій, яка краще за інших відповість на здивування чоловіка, він дасть в придане на 200 екю більше, ніж іншим. У тексті ми зустрічаємо чимало перетинів з біографією автора «Книги повчань», які не згадуються в повчанні, тому не залишається сумнівів, що мова йде саме про конкретного сеньйора Жоффруа де Ла Тура Ландрі. У новелі розповідається про знатну особу з Анжу, у якого було три дочки. Ла Тури Ландрі були, дійсно, Анжуйським родом. Згідно збереженим свідченням, у Жоффруа були три дочки — Ганна, Жанна і Марія. Крім того, майже всі списки «Книги повчань» в своїй головній мініатюрі, яка випереджає текст, зображують батька і трьох його дочок. Героїні Деперьє «рано залишилися без матері». Перший раз Жоффруа одружився у 1350-ті рр. Остання згадка про його дружину Жанну де Руже відноситься до 1383 р. Скільки було років дівчаткам, коли в 1372 р. Жоффруа закінчив свій твір — невідомо. Припускають, що молодша дочка Марія в цей час ще не народилася або була зовсім маленька. На сучасних генеалогічних Інтернет-порталах роком народження Жанни числиться 1380-й. Таким чином, дочки цілком могли рано залишитися без матері.

Герой Деперьє ще не старий, він знаходиться, за висловом автора, «в добром віці». Жоффруа де Ла Туру на момент складання повчання було близько 40 років, хоча він заявляє, мабуть, для додання авторитетності своєму тексту, що «вже досить старий» [3].

За женихами для дочок герой новели поїхав в Бретань, де у нього була власність неподалік від Нанта. У Жоффруа де Ла Тура там були володіння, які принесла йому в придане дружина, представниця знатного бретонського роду. Коли наслідки вільного способу життя старшої дочки літературного героя стали помітні, він відправляє її до однієї з тіток, які живуть неподалік. У Жоффруа, дійсно, були сестри. Він мигцем згадує про них в книзі (про брата він не згадує зовсім). Відомостей про них практично немає. Нам відомі лише їх імена. Одна з сестер, Шарлотта де Ла Тур, була одружена з Емаром де Прессак, чий землі перебували в Пуату. Інша сестра, Катрін, носила ім'я дами де Бурнан. Землі, що належали сеньйорам де Бурнан, перебували в нинішньому департаменті Індр-е-Луар, куди увійшли

колишні провінції Турень і східна частина Анжу. Всі ці землі були розташовані, як можна зрозуміти, не надто далеко від місця проживання Жоффрау де Ла Тура. Герой Деперье одружив дочок на трьох братах, синах знатного бретонця. І Жоффрау одружив двох із своїх дочок на двох братах, синах віконта де Рошешуара. І хоча витоки роду Рошешуар — в Лімузені, а не в Бретані, подібний зв'язок тексту і реальності видається не випадковим.

Власне, сама ідея сеньйора, що повчає своїх дочок, хоч би якими сумнівними ці повчання не були, незмінно повинна була повертати читача до «лицаря де Ла Тура». Треба сказати, що і сам намальований Деперье образ поблажливого батька з куртуазним світоглядом, який не бачить нічого поганого в тому, щоб його дочки мали любовні відносини, також викликає в пам'яті образ «лицаря де Ла Тура».

Пам'яті про де Ла Турів посприяв ще один твір, який також вийшов з цього сімейного кола. Йдеться про «Роман про Понтюса і Сидуана», що з'явився на рубежі XIV–XV ст. Це лицарський роман, якому властива як куртуазність, так і дидактичність. Головний герой твору — Понтюс, син короля Галісії, благородний та благочестивий юнак. На його долю випадають неймовірні пригоди: морські подорожі, битви з «сарацинами», служба при дворах королів. Він робить безліч подвигів, в будь-якому поєдинку здобуває перемогу. У нього закохуються жінки. Але незважаючи на це, основні його гідності, як не дивно — благочестя та побожність. Він багато молиться, частіше за інших відвідує службу. Він не по роках розумний, завжди дає корисні поради та повчає наближених. В кінці книги він адресує своєму кузену промову з чотирма настановами, близькими до ідей Жоффрау де Ла Тура.

Для нас роман цікавий тим, що всі другорядні персонажі в ньому — реальні люди, які так чи інакше були пов'язані з сім'єю де Ла Тур Ландрі. Це родичі, друзі, сусіди, васали, сюзерени. Зі 112 імен в романі 26 належать родичам де Ла Турів, 23 — сусідам, 15 — знайомим.

І, нарешті, четвертий твір. Це невелика галантна історія «Шевальє де Ла Тур Ландрі, або Обдурений коханець». Час створення цієї розповіді невідомий. Вона була опублікована у 1693 році в збірнику «Історія Елоїзи та Абеляра і інші виняткові галантні пригоди». Сю-

жет оповідання нехитрий, вся дія укладається в одну добу. Юний шевальє де Ла Тур вперше приїжджає з Мальти в Париж. У перший же вечір він йде гуляти зі своїм досвідченим в нічному житті другом в Тюільрі, де закохується в незнайомку під вуаллю. Після декілької кількості пригод він потрапляє на побачення до коханої, яка виявляється старою в перуці з вставними зубами, руками з воску та іншими хитрощами. Герой в жаху біжить з її будинку і заявляє, що їде назад на Мальту, щоб ніколи більше не повертатися до Парижа.

Генеалогічний словник XVII ст. повідомляє, що в родині дійсно були мальтійські лицарі: один — в першій половині XVII ст.: Франсуа де Ла Тур Ландрі де Майї (помер у 1624 р.), і два — в другій половині: Шарль-Ардуен і Філіп-Мішель. До моменту виходу збірки останнім повинно було бути близько 20 років. Вважають, що один з них і був прототипом цієї історії, написаної по гарячих слідах. Це явно не було випадковістю, оскільки герой названий не просто лицар де Ла Тур, а всіма титулами, тобто мова йшла про конкретну людину, і, можливо, гучну історію, яка повеселіла світське суспільство.

Отже, перед нами чотири твори: XIV ст., рубежу XIV–XV ст., XVI ст. і XVII ст. Всі тексти належать до різних жанрів: це дидактичний твір, роман, новела та галантна історія. У першому випадку лицар де Ла Тур — сам автор, від імені якого написано твір. Він розповідає історії, в тому числі і зі свого життя, але він не стає літературним героєм в своєму творі. Зазвичай це погляд як би з боку. У другому прикладі перед нами — літературний персонаж, що має далеке відношення до реального прототипу. У третьому випадку ми бачимо реального представника роду де Ла Турів, що став літературним персонажем волею автора — свого нащадка, який жадав героїзувати предка. І, нарешті, останній літературний персонаж, що має прототипом також реальну особу, з якою, судячи з усього, дійсно трапилася описувана історія.

Твори ніяк не пов'язані, вони написані в різних жанрах, в них відсутні загальні сюжети та персонажі. Однак для історика зв'язок творів видається очевидним, якщо розглядати цей комплекс творів в рамках історії пам'яті. Перед нами стоїть завдання подивитися на джерела не з точки зору літературних особливостей, текстології або

сховища достовірних фактів минулого, а як на свідчення про сприйняття минулого їх авторами, авторської інтенції, виявленої в досліджуваному тексті [1, с. 95]. Розглянуті твори об'єднуються однією сім'єю, представниками одного роду, про які зберігається пам'ять. Можна бачити чотири типи історичної пам'яті:

1. Повчальний твір як своєрідна «livre de raison», книга родинної пам'яті, пам'яті про предків для нащадків. У книзі, як уже говорилося вище, згадуються багато родичів Жоффруа де Ла Тура. Історії з участю родичів він передає як очевидець того, що відбувалося.

2. Пригодницький роман як спосіб героїзації предка та збереження пам'яті про близьке і далеке коло спілкування роду. Всі герої роману — численні знайомі, друзі, сусіди де Ла Турів.

3. Пам'ять, яка зберігається в топосі «лицаря, що повчає дочок». Популярність «Книги повчань лицаря де Ла Тура», що виразилася в численних списках і палеотипах, сприяла укоріненню топосу в культурній пам'яті читацької аудиторії, ставши своєрідним «місцем пам'яті» наступних поколінь. Однак реальність XVI століття пристосовує до своєї культурної ситуації, своїх реалій, фрагмент колективної пам'яті про минуле [1, с. 96], змінюючи в інтерпретації наявного образу знак «+» на «-», що викликає сміх читача.

4. Тип швидкоплинної пам'яті слідами недавніх подій. Історія, розказана на потіху публіці, яка не має нічого спільного з прославлянням роду де Ла Турів. Однак в культурній пам'яті читаючої публіки XVII століття ще міг зберігатися образ мораліста де Ла Тура, чому історія з недосвідченим у світському житті столиці його юним нащадком приймає ще більш сатиричний оборот, на що, можливо, розраховував автор галантної історії.

Пам'ять про лицаря де Ла Тура дожила до наших днів. В Анжу в містечку Ла Турландрі ім'ям мораліста Жоффруа названа вулиця. А сучасні поети навіть згадують його в своїх творах.

1. Арнаутова Ю. Е. Средневековый топос как форма культурной памяти / Ю. Е. Арнаутова // Время — История — Память: Историческое сознание в пространстве культуры [отв. ред. Л. П. Репина]. — М.: ИВИ РАН, 2007. — С. 93–136.
2. Жоффруа де Ла Тур Ландри. Книга рыцаря де Ла Тура, написанная в назидание его дочерям [пер. со старофранц. С. К. Сатуровой] // Антология

- педагогической мысли христианского Средневековья: пособие для учащ. пед. колледжей и студентов вузов: В 2-х тт. Том II: Мир преломился в книге. Воспитание в средневековом мире глазами ученых наставников и их современников [сост., ст. к разделам и коммент. В. Г. Безрогова, О. И. Варьяш]. — М.: АО «Аспект Пресс», 1994. — С. 171–175.
3. Эксле О. Г. Культурная память под воздействием историзма / О. Г. Эксле // Одиссей. Человек в истории. 2001 [гл. ред. А. Я. Гуревич]. — М.: ИВИ РАН, 2001. — С. 176–198.

Северюхіна Ю. М.

Становлення сумптуарного законодавства у західноєвропейській культурі

Проблема дослідження генезису сумптуарного законодавства у контексті розвитку західноєвропейської культури є досить актуальною у наш час. Закони про розкіш постають у ролі регулятивного механізму, покликаного знизити витрати на соціальні та економічні потреби суспільства. Практика обмежувального регулювання має значне поширення у більшості країн, тому виникає можливість стверджувати, що сумптуарні закони є універсальним явищем світової історії, що має аналоги в законодавстві більшості країн світу.

Особливістю даної тематики є та обставина, що проблема у зазначеній постановці не була предметом спеціального дослідження. Проте, окремі її аспекти знайшли своє відображення у роботах цілої низки дослідників, серед яких слід відмітити К. К. Кіллербі, Є. Лавеле, Ф. Б. Мільгаузена, В. Райцле, Ж. Л. Сісмонді [3, 4, 5, 7, 9]. В означених працях виокремлюється декілька історіографічних ліній, що прив'язують їх прийняття до певного фактору або групи чинників: перша, «політична», що припускає, що закони про розкіш були прийняті в інтересах політичного угруповання певної соціальної групи; друга, «економічна», згідно з якою закони були викликані об'єктивними економічними тенденціями у розвитку європейського суспільства; третя, «соціальна», або «ідеологічна», зазначає, що метою законів було створення певних ціннісних установок та орієнтирів, пов'язаних з виконанням суспільних функцій, тобто спроба конструювання певного соціального порядку.